

๙๐ ปี สถาปัตยกรรมศาสตร์

๒๔๗๖-๒๕๖๖

Lectures

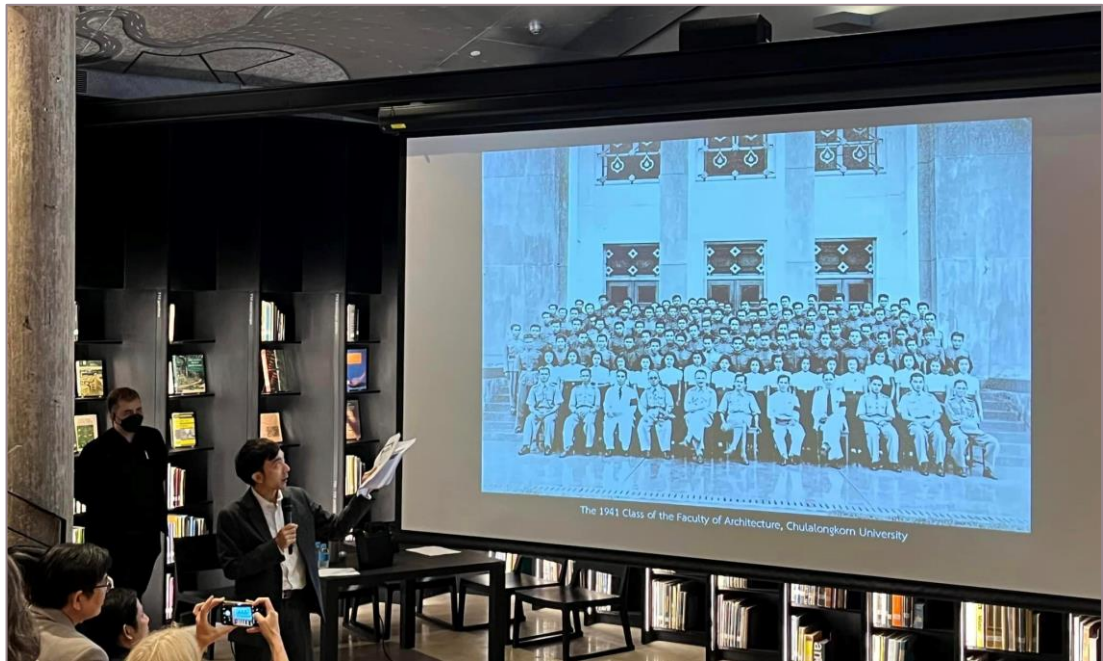
**Establishing/Architecture : The Early Years of the Faculty of Architecture,
Chulalongkorn University, 1933 – 1941**

2 JUNE 2023

A BELGIAN ARCHITECT IN SIAM : LUCIEN COPPÉ AND HIS LEGACY ON CHULALONGKORN UNIVERSITY CAMPUS

วันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2566 ณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้บรรยาย : ผศ.ดร. ชมชน พูลินไพบูลย์

ที่มา : วาริชา วงศ์พิศ, 2566

งานก่อสร้างอาคารในสยามช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20

งานก่อสร้างอาคารในสยามช่วงก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 20 อาคารรูปแบบประเพณีจำพวก บ้าน วัด หรือวังที่มีความใหญ่โตสลัประดับชั้นซ้อนส่วนใหญ่ถูกออกแบบและควบคุมการก่อสร้างโดย กลุ่มช่างฝีมือชาวสยามที่เรียกรวมๆ ว่า “นายช่าง” กระทั่งช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 จากการ เปิดประเทศสยามสู่การค้าและการเมืองกับชาวต่างชาตินำไปสู่ความต้องการระบบ สาธารณูปโภคสมัยใหม่อันเป็นสัญลักษณ์ของความเจริญก้าวหน้า ส่งผลต่อความต้องการอาคาร รูปแบบตะวันตกที่เพิ่มสูงขึ้น ขณะเดียวกันมีเจ้านายและช่างฝีมือชาวสยามบางส่วนที่ศึกษาเรียนรู้ จากสถาปนิกชาวยุโรปที่รัฐบาลว่าจ้างให้เข้ามาออกแบบอาคารในสยาม ส่งผลให้แรงงานช่างชาว จีนที่อพยพเข้ามาค่อยๆ เข้ามาแทนที่ช่างฝีมือชาวสยาม และกลายเป็นกำลังหลักในการก่อสร้าง อาคารรูปแบบตะวันตกในสยามคริสต์ศตวรรษที่ 20

Chinese builders at the construction site of Anantasamakhom Throne Hall (1908-1915), designed by Italian architects

ภาพประกอบการบรรยายของ ผศ.ดร. ชมชน พูลสินไพบูลย์

ก่อนปี ค.ศ.1910 ไม่มีการศึกษาสถาปัตยกรรมหรืองานฝีมืออย่างเป็นระบบในสยาม และไม่มีคำแปลภาษาไทยของคำว่า "architecture" และ "architect" จนถึงปี ค.ศ.1920 ด้วยตระหนักถึงความสำคัญของการผลิตช่างฝีมือในงานก่อสร้างสมัยใหม่ รัฐบาลสยามจึงได้ก่อตั้งโรงเรียนเพาะช่างขึ้นเพื่อให้การศึกษาทางด้านงานฝีมือของช่างไทยและทักษะอื่นๆ ที่จำเป็นต่องานก่อสร้างในขณะนั้น นอกจากนี้รัฐบาลยังจัดให้มีเงินทุนสนับสนุนนักเรียนชาวสยามไปศึกษาวิชาสถาปัตยกรรมยังประเทศในยุโรปในช่วงทศวรรษที่ 1910 และ 1920 ซึ่งต่อมาจะเป็นกำลังหลักในการวางรากฐานการศึกษาวិชาสถาปัตยกรรมในสยาม

การสถาปนาคณะสถาปัตยกรรมแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี ค.ศ.1932 กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายก่อตั้งโรงเรียนด้านการก่อสร้างมีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตแรงงานฝีมือชาวสยามแทนที่แรงงานชาวจีนและสถาปนิกชาวยุโรป คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงถูกสถาปนาขึ้นในปี ค.ศ.1933 โดยอาจารย์นารถ โพธิประสาท ผู้สำเร็จการศึกษาวิชาสถาปัตยกรรมจาก

ประเทศอังกฤษโดยทุนรัฐบาล โดยเริ่มแรกเป็นหลักสูตรอนุปริญญา 3 ปี แต่เนื่องจากความต้องการสถาปนิกอย่างเร่งด่วนของรัฐทำให้อาจารย์นารท ซึ่งดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกสถาปัตยกรรมในขณะนั้นถูกย้ายไปสังกัดกรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย ทำให้ไม่สามารถสอนที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ได้อย่างเต็มที่ อันเป็นเหตุผลหนึ่งในการเข้ามาสอนในคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ของอาจารย์ชาวเบลเยียม

หลักสูตรอนุปริญญาของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์เน้นการเรียนเกี่ยวกับศิลปะมากกว่าการเรียนเกี่ยวกับการก่อสร้างงานสถาปัตยกรรม วิชาเอกเน้นการศึกษาสถาปัตยกรรมคลาสสิกแบบตะวันตก วิชาส่วนใหญ่เป็นไปตามหลักสูตรของ School of Architecture ของมหาวิทยาลัยลิเวอร์พูลและใช้ตำราเรียนภาษาอังกฤษ อันเป็นสถาบันที่อาจารย์นารทสำเร็จการศึกษา แต่หลักสูตรมิได้มุ่งให้เกิดความเข้าใจในงานสถาปัตยกรรมตะวันตกอย่างถ่องแท้ หากแต่เป็นการผสมผสานความทันสมัยของสถาปัตยกรรมตะวันตกเข้ากับเอกลักษณ์ประจำชาติไทยตามนโยบายความทันสมัยของรัฐบาลในขณะนั้น ทำให้นิสิตต้องเรียนวิชาโทเป็นวิชาสถาปัตยกรรมไทย ได้เรียนการเขียนแบบรังวัด (Measured Drawing) งานสถาปัตยกรรมไทยโบราณต่างๆ นำมาสู่งานเขียนหนังสือชื่อ “สถาปัตยกรรมในประเทศไทย” ตำราเรียนวิชาสถาปัตยกรรมเล่มแรกของไทย โดยอาจารย์นารท โพธิประสาธ จัดพิมพ์ในปี ค.ศ.1944

The 1941 Class of the Faculty of Architecture, Chulalongkorn University

ภาพประกอบการบรรยายของ ผศ.ดร. ชมชน พุฒินไพบูลย์

อาจารย์นารท โพธิประสาธนำเสนอแนวทางออกแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ของไทย 3 ประการในบทความ “งานสถาปัตย์กัมของเราจะก้าวไปทางไหน” ได้แก่ (1) เราจะยึดถือตามแนว

ของแผนโบราณและฟื้นฟูให้ดียิ่งขึ้น (2) หรือจะเดินตามแบบสากลนิยม แต่ปรับเสียใหม่ให้ตรงกับจิตใจของเรา และ (3) หรือจะประดิษฐ์ขึ้นใหม่ล้วน จากข้อจำกัดทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ อาจารย์นารถเห็นว่าแนวทางสุดท้ายมีความเป็นไปได้ยากในประเทศไทยขณะนั้น ขณะเดียวกัน เห็นว่าการผสมผสานคุณลักษณะระหว่างสองแนวทางแรกมีความเป็นไปได้และเหมาะสมกว่าการละทิ้งรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบประเพณีไปโดยสิ้นเชิง สอดคล้องกับแนวคิดชาตินิยมของรัฐบาลคณะราษฎร โดยเฉพาะในสมัยจอมพลป.พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ที่มุ่งแสดงความทันสมัยของตะวันตกผสมผสานเข้ากับอารยธรรมอันรุ่งเรืองของไทย โดยตึกแรกของคุณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถือเป็นประจักษ์พยานชิ้นสำคัญของแนวคิดดังกล่าว

สถาปนิกชาวเบลเยียม จุดสิ้นสุดการการแทรกแซงของชาติตะวันตก

เพื่อการผลิตสถาปนิกชาวสยามได้อย่างต่อเนื่องหลังจากที่อาจารย์นารถถูกย้ายไปสังกัดกรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย และเพื่อลดการแทรกแซงจากต่างชาติตามนโยบายของรัฐ ขณะนั้น รัฐบาลไทยได้เลือกศาสตราจารย์ชาวเบลเยียมแต่งตั้งให้ดำรงหัวหน้าแผนกสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี ค.ศ.1937 ด้วยเหตุผลด้านความสัมพันธ์อันดีทางประวัติศาสตร์ของไทยกับเบลเยียมและการที่เบลเยียมไม่มีอิทธิพลเหนือประเทศอาณานิคมในเอเชีย ทำให้รัฐบาลเลือกนายลูเซียง คอปเป (Lucien Coppé) สถาปนิกชาวเบลเยียมผู้โดดเด่นในการออกแบบงานสถาปัตยกรรมภายใต้อิทธิพลของสถาปัตยกรรมอาร์ตเดโค (Art Deco) และแบบสมัยใหม่ (Modernism) ภายใต้การนำของอาจารย์ลูเซียง คอปเป คือ การเปลี่ยนหลักสูตรอนุปริญญาวิชาสถาปัตยกรรม 3 ปี เป็นหลักสูตรปริญญาตรี 5 ปี

สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ โดยอาจารย์ลูเซียง คอปเป (Lucien Coppé)

ผลงานออกแบบอาคารของอาจารย์ลูเซียง คอปเป ได้แก่ อาคารถาวรหลังแรกของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตัวอย่างอาคารที่อาจารย์นารถ โพิธิประสาธนิยามว่าเป็น "การบูรณาการ" ที่เหมาะสมระหว่างทิศทางที่หนึ่งและที่สอง กล่าวคือ อาคารมีรูปทรงอาคารแบบสมมาตร เรียบเกลี้ยง ใช้มุขเน้นทางเข้าอาคารตามอย่างอาคารแบบสากลนิยม แต่สอดแทรกลักษณะสถาปัตยกรรมไทยประเพณีเข้าไปในอาคาร เช่น ลวดลายปูนปั้นด้านหน้าของอาคารที่มีโครงสร้างลวดลายจากลายไทย หัวยุขมุขทางเข้าหลักของอาคารที่มาจากการลดทอนลวดลายจากหั่วเสาแบบประเพณีของไทย ซึ่งมีต้นแบบจากหั่วเสาภายในตึกมหา-

จุฬาลงกรณ์ และอาคารสำนักเลขาธิการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (จามจุรี 1-2) อาคารรูปแบบนีโอคลาสสิกแต่ปรับให้เหมาะกับบริบทเขตร้อนของไทยอย่างการทำระเบียงทางเดิน หรือการทำช่องหน้าต่างระบายอากาศขนาดใหญ่ โดยทั้งสองอาคารสร้างเสร็จในปี ค.ศ. 1941 อาจกล่าวได้ว่าผลงานของสถาปนิกชาวเบลเยียมอาจารย์ลูเซียน คอปเป เป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้เกิดภาพความก้าวหน้าทางสถาปัตยกรรมในประเทศไทย

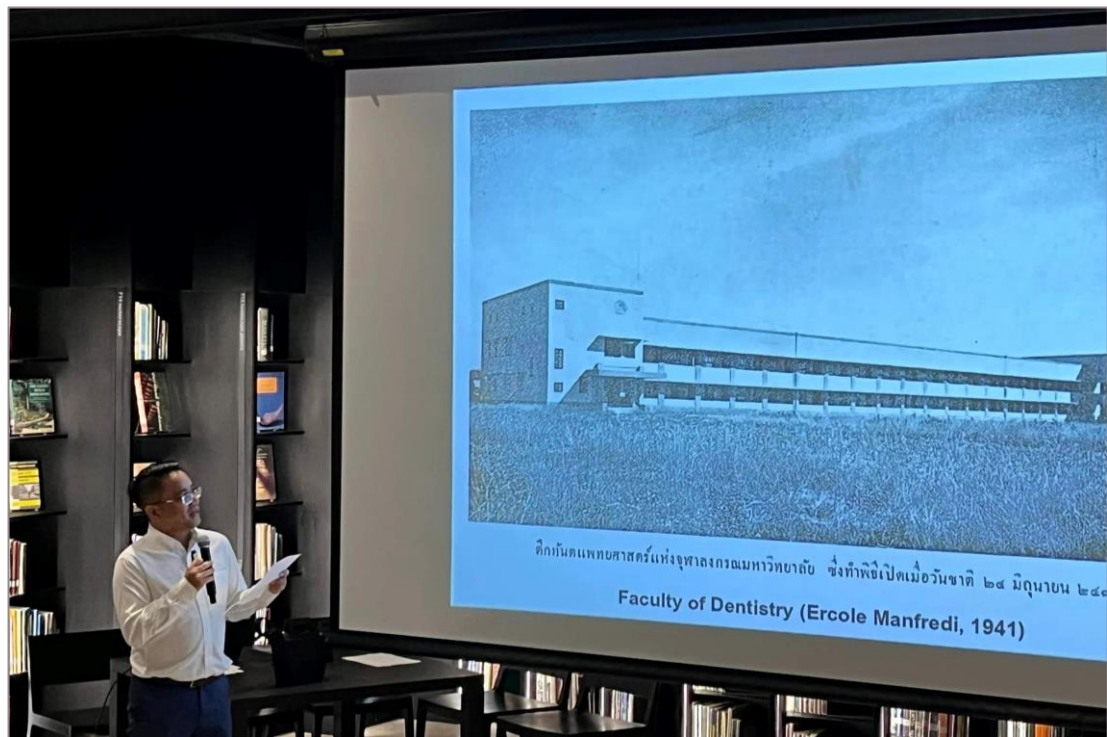

ภาพประกอบการบรรยายของ ผศ.ดร. ชมชน พุสินไพบูลย์

Internationality in the Formation of the Faculty of Architecture, Chulalongkorn University, 1933 – 1941

วันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2566 ณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้บรรยาย : รศ.ดร. พีรศรี โกวาทอง

ที่มา : วาริชา วงศ์พิต, 2566

สากลนิยม

แนวคิดเรื่องความเป็นสากลในที่นี้ หมายถึง การเพิ่มขึ้นของกระบวนการทางวิชาชีพ สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ในสยามช่วงทศวรรษที่ 1920 ถึงก่อนการปฏิวัติปี ค.ศ.1932 สถาปนิกชาว ยุโรป เช่น นายเอ็ดเวิร์ด ฮีลีย์ (Edward Healey) นายเอมิลิโอ ฟอร์โน (Emilio Forno) และ นาย แอร์โกเล มันเฟรดี (Ercole Manfredi) เป็นผู้มีส่วนสำคัญในวงการสถาปัตยกรรมของสยาม ณ เวลานั้น ผลงานการออกแบบของพวกเขา เช่น สถานเอกอัครราชทูตอังกฤษประจำสยาม หรือ พระราชวังพญาไท แสดงถึงความเข้าใจในการออกแบบสถาปัตยกรรมคลาสสิกในบริบทท้องถิ่น ภูมิอากาศ และวัฒนธรรม รวมไปถึงการใช้วัสดุสมัยใหม่อย่างคอนกรีตเสริมเหล็กในการออกแบบ โครงสร้างอาคาร ยังมีสถาปนิกชาวไทยอย่าง พระสาโรชรัตนนิมมานก์ หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์

กฤตากร และอาจารย์นารถ โพธิประสาท ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนสถาปัตยกรรมใน อังกฤษและฝรั่งเศส ที่มีผลงานออกแบบสถาปัตยกรรมตะวันตกสมัยใหม่ผ่านโครงการขนาดใหญ่ อย่าง โรงละครเฉลิมกรุง นอกจากนี้ยังมีนายช่างผู้ทำงานสถาปัตยกรรมไทยประเพณีอย่าง สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ที่พยายามค้นหาแนวทางใหม่ในการออกแบบ สถาปัตยกรรมไทยประเพณี ดังที่เห็นได้จากงานออกแบบพระเมรุมาศ หรือพระบรมราชานุสาวรีย์ รัชกาลที่ 1

ในสมัยรัชกาลที่ 7 ถือเป็นยุคเปลี่ยนผ่านของสถาปัตยกรรมในสยาม ทั้งอาคารแบบ สมัยใหม่ แบบคลาสสิก และแบบประเพณี ล้วนสื่อสารถึงการเฉลิมฉลองในวาระสำคัญของชาติ อย่างงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 150 ปีในปี ค.ศ.1932 มีโครงการบูรณะปรับปรุงพระที่นั่งจักรี มหาปราสาทให้มีความทันสมัย ก่อสร้างสะพานพระพุทธยอดฟ้าแสดงถึงงานวิศวกรรมสมัยใหม่ พระปฐมบรมราชานุสรณ์ ประดิษฐานพระบรมรูปรัชกาลที่ 1 อันเป็นอนุสาวรีย์แบบไทยประเพณี และโรงละครเฉลิมกรุง สถาปัตยกรรมอิทธิพลอาร์ตเดโค (Art Deco) โรงภาพยนตร์ปรับอากาศ แห่งแรกของสยาม ถือเป็นของขวัญจากราชวงศ์จักรีให้แก่ประชาชน

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

แนวคิดเรื่องความเป็นสากลยังปรากฏอยู่ในการก่อตั้งคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยอาจารย์นารถ โพธิประสาท ผู้รับทุนการศึกษาวิชาสถาปัตยกรรม ณ มหาวิทยาลัยลิเวอร์พูล ประเทศอังกฤษ แรกก่อตั้งมีสถานะเป็นแผนกวิชาสถาปัตยกรรมภายใน โรงเรียนเพาะช่าง หลังจากนั้นอีก 3 ปี ได้โอนย้ายแผนกวิชาสังกัดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นักศึกษารุ่นแรกๆ ของคณะ บุตร-ธิดาของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ หลักสูตรเริ่มแรกของคณะได้รับ อิทธิพลมาจากหลักสูตรของมหาวิทยาลัยลิเวอร์พูล ในปีแรกๆ อาจารย์ประจำมีจำนวนจำกัด อาจารย์ประจำผู้สอนวิชาสถาปัตยกรรมคนแรก คือ อาจารย์ศิริวงศ์ ฤกษ์ธร ณ อยุธยา สถาปนิก ผูกติดจากสหรัฐอเมริกา เชี่ยวชาญด้านการออกแบบภายใน การออกแบบเวที การออกแบบโรง ละคร ตลอดจนประวัติศาสตร์มณฑลศิลป์ อาจารย์จิตร บัวบุศย์ ศิษย์เก่าโรงเรียนเพาะช่างได้รับ คัดเลือกให้เป็นอาจารย์สอนวิชาช่างเขียน นอกจากนี้ทางคณะยังได้จัดหาอาจารย์ชาว ต่างประเทศเข้ามาทำการสอนโดยมีบุคคล เช่น อาจารย์ลูเซียง คอปเป (Lucien Coppé) และ อาจารย์แอร์โกเล มัณเฟรดี (Ercole Manfredi) ดำเนินการสอนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

THE SCHOOL OF ARCHITECTURE
FIRST TERM
Time table for the year 2480

	8.00-8.55	9.00-9.55	10.00-10.55	11.05-12.00	13.00-13.55	14.00-14.55	15.00-15.55	16.00-16.55	17.00-17.55	Remarks
MON. I	Classics Architecture				History of Architecture					<div style="display: flex; flex-direction: column; align-items: center;"> <div>๖.๖๖</div> <div>๖.๖๖</div> <div>๖.๖๖</div> </div>
MON. II	Six hours Sketch Design				Critic					
MON. III	Six hours Sketch Design				Critic					
TUES. I	Const.		Sketch		Studio Work in Const.					<div style="display: flex; flex-direction: column; align-items: center;"> <div>๖.๖๖</div> <div>๖.๖๖</div> <div>๖.๖๖</div> </div>
TUES. II	History Mechanics & Structure				Perspect.					
TUES. III	Const.				S.Arch.					
WED. I	Th. of Sketch		Still Life		Des. Geom. & Sciagraphy					<div style="display: flex; flex-direction: column; align-items: center;"> <div>๖.๖๖</div> <div>๖.๖๖</div> <div>๖.๖๖</div> </div>
WED. II	Bldg. Mat.				Col. & Rendering					
WED. III	Struct. & Mech.				Hist. of Dec.					
THURS. I	History		Siamese Ornaments		Materials					<div style="display: flex; flex-direction: column; align-items: center;"> <div>๖.๖๖</div> <div>๖.๖๖</div> <div>๖.๖๖</div> </div>
THURS. II	Th. of Des.		Life Class							
THURS. III	Surveying									
FRI. I	Const.		Theory of Repetition		Studio Wk.					<div style="display: flex; flex-direction: column; align-items: center;"> <div>๖.๖๖</div> <div>๖.๖๖</div> <div>๖.๖๖</div> </div>
FRI. II	Hist.									
FRI. III	Theory of Design & Composition									
SAT. I	Const.		Mechanics							<div style="display: flex; flex-direction: column; align-items: center;"> <div>๖.๖๖</div> <div>๖.๖๖</div> <div>๖.๖๖</div> </div>
SAT. II			Life Class							
SAT. III					Construction Inspect.					

1000-3-2478 = Tes. 10.00

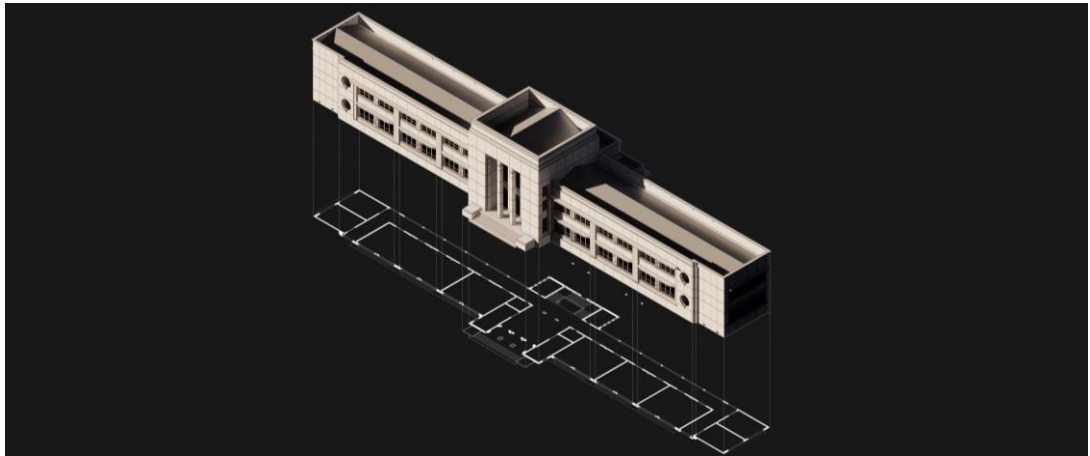
ภาพประกอบการบรรยายของ รศ.ดร. พีรศรี โปรวาทอง

อาจารย์นารถยังมีบทบาทสำคัญในการก่อตั้งสมาคมสถาปนิกสยามในปี ค.ศ. 1934 สมาชิกผู้ก่อตั้งของสมาคมประกอบด้วยสถาปนิกชาวสยาม ผู้สำเร็จการศึกษาวิชาสถาปัตยกรรมจากมหาวิทยาลัยในยุโรปและช่างฝีมือผู้เชี่ยวชาญ เช่น หลวงวิศาลศิลปกรรม หลัสูตรของคณะสะท้อนการยกระดับการระบบศึกษาวิชาสถาปัตยกรรมในประเทศไทยให้มีความเป็นสากล โดยแสดงให้เห็นได้จากหลักสูตรอนุปริญญา 3 ปี ตามอิทธิพลของหลักสูตรจากมหาวิทยาลัยลิเวอร์พูล นอกจากนี้อาจารย์นารถยังได้จัดหาให้มีอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ เข้ามาสอนนิสิตในคณะอีกด้วยอย่าง พระพรหมพิจิตร นายช่างผู้เชี่ยวชาญงานสถาปัตยกรรมไทยประเพณี สอนวิชาสถาปัตยกรรมสยามและแต่งตำราเกี่ยวกับศิลปะและสถาปัตยกรรมไทยแบบประเพณีเล่มแรกของไทยชื่อ “พุทธศิลป์สถาปัตยกรรม ภาคต้น” ส่วนของกิจกรรมของนิสิตภายในคณะมีการรับเอาประเพณีต่างๆ ดังที่เห็นในประเพณีของโรงเรียน เช่น เพลงธัมมอินเดียนแดง พิธีรับน้องที่เรียกว่า “ศิลป์-จุ่ม” หรือกีฬารักบี้ เป็นต้น

สถาปัตยกรรมในประเทศไทย

หนังสือ “สถาปัตยกรรมในประเทศไทย” โดยอาจารย์นารถ โปธิประสาธ จัดพิมพ์โดยกรมโยธาธิการในปี ค.ศ. 1944 เนื้อหาภายในมุ่งส่งเสริมศิลปะการก่อสร้าง สถาปัตยกรรมและวิศวกรรมแก่ชาวไทย หนังสือเล่มนี้สรุปเนื้อหาในหัวข้อ “สถาปัตยกรรมร่วมสมัย” ของประเทศไทยในทศวรรษที่ 1940 ว่าเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานระหว่างแบบประเพณีและแบบ

สมัยใหม่หรือสากลนิยม ท่ามกลางฉากหลังของสงครามโลกครั้งที่ 2 และการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ค.ศ.1932 สถาปัตยกรรมกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสะท้อนแนวคิดลัทธิชาตินิยมของรัฐบาล ใช้สถานที่สำคัญทางสถาปัตยกรรม เช่น พระบรมมหาราชวัง และท้องสนามหลวงเป็นฉากหลังสำหรับกิจกรรมสาธารณะสมัยใหม่ มีการออกแบบอาคารสถาปัตยกรรมไทยประเพณีให้มีรูปแบบและใช้วัสดุก่อสร้างที่ทันสมัย เช่น วัดประชาธิปไตย หรือวัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน หอประชุม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศาลาไทยสำหรับงานแสดงสินค้าโลก ค.ศ. 1937 สำหรับอาคารสาธารณะอื่นๆ ส่วนใหญ่ออกแบบภายใต้อิทธิพลสถาปัตยกรรมแบบอาร์ตเดคโค (Art Deco) อาคารหลายหลังมีแผนผังแบบสมมาตร มีการใช้ระบบพิกัด (grid) และแนวแกน (axis) แบบคลาสสิก เช่น อาคารเคมี นอกจากนี้อาคารบางหลังมีการออกแบบรูปด้านแบบสมมาตร แต่วางผังอาคารแบบอสมมาตร เช่น ตึกวชิราวุฒวิทยาลัย และกรีฑาสถานแห่งชาติ

ภาพประกอบการบรรยายของ รศ.ดร. พีรศรี โปหาทอง

ตึกคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ที่เปิดใช้งานเมื่อปี ค.ศ.1941 เป็นหนึ่งในรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานระหว่างแบบประเพณีและแบบสมัยใหม่หรือสากลนิยมตามคำอธิบายงานสถาปัตยกรรมในประเทศไทยของอาจารย์นารถ อาคารยึดตามหลักการออกแบบอาคารแบบคลาสสิกตามหลักพิกัด (grid) และแนวแกน (axis) ลดทอนรายละเอียดให้มีความเรียบง่าย ขณะเดียวกันก็แสดงลักษณะสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ด้วยรูปทรงอาคารที่เน้นเส้นทแยงมุมหรือที่เรียกว่ารูปแบบ streamlined การทำหน้าต่างทรงกลมที่ปลายสุดของอาคาร และการประดับตกแต่งนูนต่ำที่ด้านหน้าอาคาร สอดแทรกองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมไทยประเพณี โดยเฉพาะหัวเสาของมุขทางเข้าอาคาร เรียกได้ว่าอาคารหลังนี้แสดงถึงความเป็นส่วนหนึ่งของการค้นหาทิศทางของสถาปัตยกรรมไทยในอนาคตตามแนวทางของอาจารย์นารถ โภธิประสาท ผู้ก่อตั้งคณะ

A Belgian Architect in Siam : Lucien Coppé and His Legacy on Chulalongkorn University Campus

2 June 2023

Asst. Prof. Chomchon Fusinpaiboon, Ph.D.

The construction sector in Siam at the turn of the 20th century

Traditionally, the construction of large houses and more sophisticated source : structures, such as temples and palaces, in Siam was executed or supervised by a chang (ช่าง, craftsman, carpenter, builder). From the mid-nineteenth century up to the 1920s, European-style buildings became much needed by the royal government, the royal family, noblemen, and international businessmen and merchants in Siam, due to both their functional practicality and symbolic affiliation of power and wealth after the opening of Siam to global trade and politics.

On one hand, only a few princes and Siamese chang were engaged in the transfer of modern knowledge and practice in construction from European architects who were employed by the royal government (Povotong, 2011). On the other hand, Chinese immigrants, who worked as carpenters and builders, enthusiastically learned the foreign styles and new practices too, and gradually took over the jobs from the majority of Siamese chang. Despite a long tradition of Thai architecture, there was no architecture or crafts education in a formal school in Siam prior to 1910. Moreover, there were no Thai words for ‘architecture’ and ‘architect’, as it is known today, because the terms were only translated to sathapattayakam (สถาปัตยกรรม) and sathapanik (สถาปนิก) in 1920. Therefore, both the formal training of crafts and architecture in a school and the concept of sathapattayakam and sathapanik were modern in the 1920s.

The establishment of the Department of Architecture at Chulalongkorn University

In this situation, the royal Siamese government realized the necessity of having a systematic training in modern construction practice for the Siamese. It established a specialized school, Poh Chang, to train students in Thai crafts and other crafts that were correlated to the market’s demand. The government also sent Siamese students to study in England during the 1910s and 1920s to return to be teachers in architecture. Nat Phothiprasat returned to Siam in 1930 and immediately became Head of the newly established Department of Architecture at Poh Chang School.

Then the Ministry of Education seriously initiated a plan in early 1932 to promote construction education at all levels in order to stimulate the Siamese to

completely take over the low and middle level jobs from the Chinese, as well as the high level governmental positions related to construction industry that were mostly held by Europeans (Khana kammakan borihan chulalongkorn mahawitthayalai pho so 2475, 1932). The plan was finally achieved after the 1932 Revolution.

The Department of Architecture was finally established in the Faculty of Engineering, Chulalongkorn University, in 1933. Its curriculum was a three-year diploma. Nat Phothiprasat was transferred from Poh Chang to be the head of the department. The Department of Architecture was finally established as an independent department outside the Faculty of Engineering in March 1935. However, amidst the urgent need for knowledgeable and experienced architects, following the policies of the People's Party's government to accelerate modernization in the post-1932 Revolution time, Nat Phothiprasat was transferred to become Director of the Architecture Division at the Department of Municipal Works, Ministry of the Interior, and came to teach at Chulalongkorn as a part-time basis. And this was part of the story why a Belgian professor was imported. The three-year course was oriented towards the artistic side rather than the engineering side of architecture, with a special emphasis on Western classical architecture. Most of the subjects followed the curriculum of Liverpool University's School of Architecture, where Nat Phothiprasat had graduated, and used English textbooks. Thai architecture was a minor subject. However, this does not mean that the curriculum lead the students towards the complete import of Western modernization. A closer look at it in the context of Post-1932 nationalism helps understand the situation.

The People's Party nationalism, especially that under Prime Minister Plaek Phibunsongkhram from 1938 to 1944, culturally was the quest for a modernity that would not be a complete import from the West but would integrate with a particular nation's, or, more accurately, the constructed Thai race's glorious civilization inherited from ancient time. Phibunsongkhram had actually served as the rector of Chulalongkorn University from 1936 to 1944, and had promoted the massive expansion of the university's curricular and facilities. In this political and cultural contexts, the curriculum of the Department of Architecture was expected to support the national path to achieve such modernity. The best example is Measured Drawing course. Groups of students went to measure a wide range of ancient architecture, both surviving buildings and ruins, using their skill from the surveying class to measure, sketch, and then come back to make the drawings. It compensated for the lack of textbooks on Thai architecture. One of the most fruitful results of Measured Drawing was Nat Phothiprasat's book on architecture in Thailand (Sathapattayakam Nai Prathet Thai, สถาปัตยกรรมในประเทศไทย), published in 1944, that included many measured drawings by students. The book was used by classes of following years.

Nat Phothiprasat also published academic articles on architecture. In an article written by him and published by the Royal Institute in 1943. He enounced three possible directions of architecture in Thailand: 1.) To follow but revitalize the traditions. 2.) To follow the international style, and adapted to suit our minds. 3.) To create anew completely. Apart from the fact that Thailand still needed to catch up with advanced nations while differentiating and glorifying its own history, technological and economic constraints made him conclude that the last direction seemed to be out of reach. Instead, he argued for integration between the first and the second directions. An examination of the first permanent buildings of the Faculty of Architecture, designed by a Belgian architect will give a clearer example of what Nat Phothiprasat promoted.

A Belgian architect to end all foreign dominations

The 1932 Revolution, as well as the international politics, deeply affected the architectural profession and education in Siam. As there was an urgency to produce Siamese architects to achieve the People's Party's modernization projects, the government decided in 1937 to appoint a European professor with a three-year contract as Head of the Department of Architecture, Chulalongkorn University. Referring to the government's policy, Pridi Banomyong, the then Minister of Foreign Affairs, specifically indicated that a Belgian with good knowledge of the English language should be recruited for this position. Why Belgian?. A closer look to Belgium's positions both in the world stage and with Siam in the past decades may help to explain this.

At the late nineteenth century and early twentieth century, Belgium was not a colonial threat in Asia, especially for Siam, over which Britain and France wrangled for influence. Furthermore, the prominent Belgian attorney at law, diplomat, and politician, Gustave Rolin-Jaequemyns (1835-1902), served the Siamese Government from 1892 to 1901 as a General Advisor to the kingdom in the modernization and codification of its law and giving advices regarding foreign affairs. By the mid-1920s, Siam managed to amend great parts of the unequal treaties, including those with Belgium.

In 1937, The Minister of Foreign Affairs Pridi Banomyong ensured the Belgian ambassador about the specific recruitment of a Belgian professor, while at the same time successfully lobbied the Belgian government to completely abolish the extraterritoriality in Siam within that year. Accordingly, the call for a fixed term Belgian professor of Architecture in 1937 in Siam was not only a process to produce Siamese architects to replace European architects, previously dominating in high-position jobs, but also part of the process to put a definitive end to foreign interference in other affairs of the nation.

Lucien Coppé Born in the Flemish historic city of Bruges in 1892, Lucien Coppé studied architecture at the Bruges in Ghent. After World War I, his works included the reconstruction of a ravaged town and villas at the Belgian coast. In 1928, Coppé moved to Brussels and his work evolved under the influence of both Art Deco and Modernism, two movements that gained in popularity in the Belgian capital as in most European cities. In 1933, he participated in a competition for the Belgian National Institute of Radio in Brussels. His design was awarded the second prize.

A modern Thai architecture by Prof. Lucien Coppé

With Lucien Coppé's contribution, the Faculty of Architecture, for the first time after changing the curriculum to the 5-year Bachelor course, had students from year 1 to year 5 and awarded the degree of Bachelor of Architecture to five graduates in 1941. The first permanent faculty building, designed by Lucien Coppé, was completed in the same year. The building was, therefore, a manifesto for the school's ethos regarding the modernization of Thai architecture.

In an article written by Nat Phothiprasat in 1943, he enounced three possible directions of architecture in Thailand: 1.) To follow but revitalize the traditions. 2.) To follow the international style, and adapted to suit our minds. 3.) To create anew completely. Apart from the fact that Thailand still needed to catch up with advanced nations while differentiating and glorifying its own history, technological and economic constraints made him conclude that the last direction seemed to be out of reach. Instead, he argued for integration between the first and the second directions. Considering Lucien Coppé's design approach and the ethos of the Faculty of Architecture, Chulalongkorn University, the first permanent building of the faculty could be an example of what Nat Phothiprasat defined as an appropriate "integration" between between the first and the second directions.

The Faculty of Architecture building has a symmetrical plan with the main porch and columns in the middle, turned to the south. Parapets were used to hide corrugated asbestos cement sheet roofing. Operable and large glass windows were applied for classrooms and studios, making the most of natural light and prevailing wind, but were also shaded by reinforced concrete eaves. Round windows, reminiscent of those of ocean liners, lit the corridors at both ends. Instead of an outstandingly traditional form, like a big roof, Coppé placed a variety of geometric and abstract reliefs, some of which evoke simplified versions of traditional patterns. Adapted Thai ornaments are also applied to the capitals and the decoration of the front doors. The first could be seen as a simplified version of the Thai-style capital of the Chulalongkorn University's old Secretariat Building completed in 1918.

Lucien Coppé also designed Chulalongkorn University's new Secretariat Building. Also completed in 1941, it could be seen as a different direction comparing to the design of the Faculty of Architecture. Adopting neo-classical elements, it could be seen as another design along a conservative line of Modernism adapted to suit the tropical context.

In 1942, a book showed images demonstrating progress in architecture in Thailand. Prestigious buildings, mostly built by the People's Party government between 1932 and 1941, were shown. Most of their styles could be visually defined as either "modern" or "Thai-style" by their either simple forms and plain surfaces or traditional forms. The style of the Faculty of Architecture was unique among all these contemporary buildings. In the image, it seems to be obviously modern from distant, thanks to its form and surface, but is actually decorated with modern Thai ornaments in a subtle way as discussed earlier. In the next lecture by Prof. Pirasri, he will discuss more about contemporary buildings, especially those in Chulalongkorn University campus. But so far, I hope that my lecture of the establishment and the building of the Faculty of Architecture, Chulalongkorn University, has provided an example of how art, science, and education were intertwined in the national(ist) and global politics of the 1920s and early 1940s.

Internationality in the Formation of the Faculty of Architecture, Chulalongkorn University, 1933 – 1941

2 June 2023

Assoc. Prof. Pirasri Povatong, Ph.D.

Good evening, excellencies, distinguished guests. In this short presentation, I will put into its broader context, the formation of the Faculty of Architecture. It's actually the core message of our exhibition, which focuses on the early years of our school, from its establishment on May 23rd, 1933, to the inauguration of the Architecture Building, on June 24th, 1941.

Internationality

Let me begin with the idea of internationality. It's the notion of multi-national undertaking or collaboration, in this case it's the rise of the modern architectural profession in Siam. During the 1920s, just before the 1932 Revolution, the architecture scene was still dominated by European architects. It's the last generation of men like Edward Healey, the Englishman, or Emilio Forno, and Ercole Manfredi, Italian architects of the Fine Arts Department. Their work, like the British Legation, or Phya Thai Palace, show a great understanding of local contexts, climatic and cultural, as well as a synthesis of restrained classical architectural principles and modern structural design in reinforced concrete and other modern materials.

There was also the first generation of Thai architects, Phra Sarote, the Kridakaras, and Aj.Nart. Graduates from Britain and France, they showed their mastery of Western and modern architecture before the 1932 Revolution, such as Chaloemkrung Theater.

There was also the traditional master-builders, like Prince Naris and his followers, who tried to find new pathways for traditional Thai architecture. Examples include the crematoria, the merus, which gave Prince Naris opportunities to play with various styles, and the monument to King Rama I, a mix of traditional symbols and forms rigidly interpreted through reinforced concrete and stone.

In retrospect, the reign of King Rama VII was a transitional period, with a mix of various styles of architecture : modern, classical, Thai, altogether sending out mixed messages about being than samai, timely. A case in point was the building programme to commemorate the 150th anniversary of the Chakri Dynasty in 1932, which includes the renovation and modernization of Chakri Throne Hall, the Memorial Bridge – a modern engineering feat, the Chakri Memorial – a

traditional style monument, and the Theater, which was an Art Deco, air-conditioned movie palace that was the king's gift to his people.

The Faculty of Architecture

Internationality, as well as mixed messages, were also found in the new Faculty of Architecture, Chulalongkorn University. The school founder, Aj. Nart, was a boy from Thonburi, a commoner, whose uncle worked as a draftsman in the Ministry of the Royal Household. A bright student, he won a scholarship from the Ministry of Public Instruction to study architecture at the University of Liverpool. After graduating with honors, he apprenticed in architectural firms in London and Detroit, and completed his study with a grand tour of Europe.

After returning to Siam, Nart began establishing the Department of Architecture at Poh Chang, the School of Arts and Crafts, in 1929. After 3 years, the growing Department was transferred to Chulalongkorn University, and this was the group photograph of the transferred students. They were followed by the first Chula architecture students, as shown in this photograph, probably dated 1933. Notably, there were two ladies, Priya and Thari Devahastin, daughters of the Minister of Education. This 1940 report notes how the Department of Architecture was first put under the Faculty of Engineering. But of course Ajarn Nart ran the whole show. He remained, however, the Chief Architect of the Department of Public Works, Ministry of the Interior. The first architecture instructor was Siwawong Gunjara, a U.S.-trained architect who specialized in interior design, stage design, theater design, as well as history of decorative arts. Chit Buabut, an alumni from the Poh Chang days, was recruited to be an instructor in draftsmanship, as shown in this 1933 letter.

At the same time, Nart was also instrumental in the establishment of the Association of Siamese Architects, in 1934. This document shows the list of names of the founding members, many of whom were Europe-trained, together with traditional master-builder like Luang Wisan Silapakam. They were all Thais, so it was not international in its racial mix, but their social backgrounds were varied. Internationality extends to the curriculum, as shown in this 3-year diploma program that, as shown by Chomchon, was based on Liverpool curriculum. The table also shows that there were only two full-time instructors; Nart and other members of the Association of Siamese Architects were special instructors, volunteering their time and effort for the early years of the Faculty.

A Thai master-builder, Phra Phrom Phichit, began his teaching career at Chula, teaching the Elements of Siamese Architecture course for 3rd-year students. It was also at Chula that he wrote his textbook, Buddhist Art Architecture Part 1, the most systematic explanation of traditional Thai art and architecture up

to that date. It was written entirely in Thai, but the front cover was bilingual, reflecting perhaps the mixed nature of architectural education at that time.

By 1939, as shown in this time table, the faculty members were truly international, with the hiring of Lucien Coppé as the professor of architecture, and Ercole Manfredi, the Italian architect who became a naturalized Thai citizen. Instructions then were given in both Thai and English, as recorded in this lecture note by MR Mitrarun Kasemsri in 1939.

Internationality also extended to our school traditions, a mix of various architectural school traditions – the Red Indian theme song and initiation rite, also known as silp jum, or baptismal rite, the annual school play, and rugby as school sport.

Architecture in Thailand

In his writings, Aj Nart showed a great deal of concern about the directions and possible futures of Thai architecture, as well as Thai architects. The Public Works Department published this book, *Architecture in Thailand*, in 1944, in its attempt to promote the building arts – architecture and engineering – amongst the Thais. The book concludes with a section on “contemporary architecture” of Thailand in the 1940s, a mix of traditional and “modern – international” styles of architecture.

Let us put this book in its historical context. Thailand was going through its experience with the Second World War, and before that the 1932 Revolution. The People’s Party regime was turning militaristic and nationalistic, and actively used architecture as one of the means to convey messages to their audience, at home and abroad. Architecture from the past, like the Throne Hall, the Grand Palace, or Sanam Luang, became stage-sets for modern public spectacles.

The government embraced the past, and “modern-Thai” style was invented for major buildings like Wat Phra Si Mahathat, originally named Wat Prachathipatai, or Temple of Democracy, the Auditorium of our university, and Thailand Pavilion for the 1939 World’s Fair.

For many other public buildings, the style was largely streamlined Art Deco. Many had symmetrical plans, adhering to the classic axis and grid system, others, like the Chemistry Building, symmetrical façade was draped over asymmetrical planning. A few others, like the Dentistry Building, or the General Hospital, deliberately used asymmetry in design.

That brings us back to Architecture Building, which was inaugurated on June 24th, 1941. As shown in the exhibition, the building adhered to the classic

principle of axis and grid, and the use of simplified classical forms like stylized fluted columns between windows on its façade. At the same time, it was very modern and international, in its use of streamlined silhouette, the round windows at its ends, and the use of decorative reliefs on its front. There was also the stripped-down, functional façade on the north side. But then again, there were traditional Thai architectural elements, especially the capitals of the front porch, and other decorative elements. So the building was indeed a mixed message, a part of the perpetual search for directions of Thai architecture for the future.

Thank you.